

I

Obecná část

1 POJEM EXTRADICE

Extradice označuje formální postup, při kterém dochází k vydání osoby z jednoho státu do druhého za účelem jejího trestního stíhání či potrestání, a to na základě mezinárodní smlouvy, vzájemnosti, mezinárodní zdvořilosti (comity) nebo vnitrostátního práva.¹

Definice extradice je celá řada, avšak vesměs všechny vystihují podstatu vydávání, ač jinými slovy. Moderní právní teorie nabízí tuto definici: „*Extradice je akt právní pomoci záležející v odevzdání osoby státem, na jehož území se osoba nachází (státem dožádaným), státu kompetentnímu ji stíhat, na jehož území byla tato osoba obviněna nebo pravomocně odsouzena pro trestný čin; ten proto žádá o její vydání k trestnímu stíhání nebo výkonu rozsudku svého soudu (stát dožadující).*“² Starší právní teorie extradici popsala takto: „*Vydávání zločinců jest akt, jímž jeden stát vydává represivní justici druhého státu individuum, stíhané pro trestný čin státem, na jehož území utekl, státu, na jehož území svůj trestný čin spáchal.*“³ Nyní již víme, že tato druhá definice není zcela pravdivá, neboť osoba nemusí být vydána výlučně státu, na jehož území došlo ke spáchání trestného činu.

V této souvislosti lze uvést příklady používaných pojmů extradičního práva, a to právo vydávací, kterým je označováno řízení o vydání vedené v dožádaném státě, a právo vyžadovací neboli rekviziční, kterým jsou označovány veškeré procesní postupy vykonávané státem dožadujícím za účelem dosažení vydání osoby ze státu dožádaného. S touto terminologií úzce souvisí další důležité pojmy, a to aktivní extradice a pasivní extradice. Aktivní extradicí je myšleno vydání osoby z dožádaného státu do státu dožadujícího, zatímco pasivní extradicí je vyžádání osoby dožadujícím státem.⁴ V současné době se již pojmy vydávací a vyžadovací právo příliš neužívají, obvyklejší je souhrnný termín extradiční právo. Označování extradice za extradicí aktivní a extradicí pasivní však dodnes využívá řada států zejména Jižní Ameriky ve svých vnitrostátních extradičních právních předpisech.

¹ Bassiouni, M. Ch. *International Extradition: United States Law and Practice*. Fifth edition. New York: Oxford University Press, 2007. S. 1.

² Kamlach, M., Repík, B. *Mezinárodní spolupráce v trestním a občanskoprávním řízení*. Praha: Panorama, 1990. S. 51.

³ Olšar, E. *Příspěvek k nauce o vydávání zločinců: Teorie i pozitivní úprava*. Seminář práva a řízení trestního prof. Dr. Jaroslava Kallaba. Brno, Právnická fakulta Masarykovy university v Brně, 1930. S. 12.

⁴ Kronberger, F. Vydávání zločinců: Poznámky terminologické. *Soudcovské listy*. 1938, roč. XIX., č. 11. S. 319.

Z pohledu České republiky je poměrně velmi málo známým faktem, že kromě vydávání osob mezi svrchovanými státy, tj. mezistátní extradice, existuje rovněž tzv. extradice vnitrostátní, kdy dochází k vydávání pachatelů v rámci jednoho státu, obvykle federace. V dobách Rakouska-Uherska však docházelo k vnitrostátnímu vydávání pachatelů i v Čechách, resp. v celém rakousko-uherském mocnářství, a to na základě § 59 trestního řádu z roku 1873, který začínal slovy: „*Má-li obviněný vydán býti některému královskému uherskému neb cizímu úřadu [...]*.“⁵ Asi nejznámějším příkladem současnosti jsou Spojené státy americké, které mají vnitrostátní vydávání osob zakotveno dokonce v ústavě.⁶ Článek 4 oddíl druhý Ústavy Spojených států amerických tak stanoví, že „*Osoba obžalovaná v kterémkoli státě pro zradu, těžký zločin nebo jiný trestný čin, která uprchne před spravedlností a bude nalezena v jiném státě, bude na žádost příslušného orgánu státu, ze kterého uprchla, vydána státu, v jehož jurisdikci spáchala daný trestný čin*“. Ústava Spojených států amerických však nepoužívá přímo termín „extradition“, nýbrž „to be removed“. Dané ustanovení bylo do Ústavy Spojených států amerických převzato dokonce již z Článků konfederace.⁷ Příklady vnitrostátní extradice z nedávné doby mohou být vydání Bernarda Browna pro trestný čin vraždy z Kalifornie na Havaj⁸ nebo vydání dvou mužů z Missouri do New Jersey k trestnímu stíhání pro několik trestných činů sexuálního napadení.⁹ I jiné federální státy však znají a uplatňují vnitrostátní extradici. Například v Austrálii vnitrostátní extradici upravuje § 82 zákona o doručování a výkonu dožádání z roku 1992,¹⁰ byť zákon samotný pojem „extradice“ vůbec nepoužívá.

V této souvislosti je třeba podotknout, že důležitost extradice, a to právě i extradice vnitrostátní, ukázaly například nedávné demonstrace několika milionů obyvatel Hongkongu proti návrhu extradičního zákona, který by umožnil vydávání osob všem státům, tj. nejen státům, se kterými má Hongkong uzavřenu mezinárodní smlouvu o vydávání. Extradiční zákon by tak umožnil rovněž vydávání osob do tzv. pevninské části Čínské lidové republiky, kde je velmi problematická úroveň dodržování lidských práv. Extradiční zákon, kromě nedůvěry v dodržování lidských práv osob, které by případně byly podle nového extradičního zákona z Hongkongu

⁵ § 59 zákona č. 119/1873, trestního řádu Rakouska-Uherska.

⁶ O vydávání mezinárodním, tj. mimo území Spojených států amerických, však Ústava Spojených států amerických nehovoří.

⁷ Článek 4 Článků konfederace. Library of Congress. *A Century of Lawmaking for a New Nation: U. S. Congressional Documents and Debates: 1774–1875*. S. 4 [online] [cit. 20. října 2019]. Dostupné z: Library of Congress, <https://memory.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=llsl&fileName=008/llsl008.db&recNum=142>

⁸ Maui Now. *Mo Monsalve Murder Suspect Waives Extradition at Sacramento Hearing*. 24. září 2019. [online] [cit. 28. září 2019]. Dostupné z: Maui Now, <https://mauiNOW.com/2019/09/24/mo-monsalve-murder-suspect-waives-extradition-at-sacramento-hearing/>.

⁹ NJ.com. *2 Missouri men charged with sexual assaults in NJ more than a decade ago*. 27. září 2019. [online] [cit. 28. září 2019]. Dostupné z: NJ.com, <https://www.nj.com/ocean/2019/09/2-missouri-men-charged-with-sexual-assaults-in-nj-more-than-a-decade-ago.html>

¹⁰ Australský zákon o doručování a výkonu dožádání č. 172 z roku 1992 [online] [cit. 13. října 2019]. Dostupné z: Federal Register of Legislation, <https://www.legislation.gov.au/Series/C2004A04463>

do tzv. pevninské části Čínské lidové republiky vydány, vzbudil obavy rovněž z hlediska možného omezení autonomie Hongkongu na Čínské lidové republice.¹¹

V současnosti je možné extradici, resp. celou oblast mezinárodní justiční spolupráce, dělit ještě na spolupráci horizontální, tj. spolupráci mezi dvěma suverénními státy, a spolupráci vertikální, což je spolupráce probíhající mezi suverénním státem a mezinárodním trestním tribunálem. Toto dělení vychází z rozsudku Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii ve věci *Blaškić*, který vertikální model spolupráce s mezinárodním trestním tribunálem vysvětloval nadřazeností Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii nad národními soudy a jeho schopností vydávat pro státy závazná rozhodnutí.¹² Za určitou kombinaci horizontálního a vertikálního modelu justiční spolupráce, avšak s převahou modelu vertikálního, je považována spolupráce států s Mezinárodním trestním soudem v Haagu.¹³ Ratifikací Římského statutu Mezinárodního trestního soudu (Řím, 17. července 1998) se státy zavázaly poskytovat soudu spolupráci, a to včetně předávání osob, tj. extradice.¹⁴ S ohledem na specifickou povahu vertikální justiční spolupráce není pro vydávání osob mezinárodním trestním soudům či tribunálům používán pojem „extradition“, ale „surrender“. Nejedná se tedy o vydání, tj. postup obvyklý mezi dvěma svrchovanými státy, závislý na rozhodnutí dožadného státu, ale o tzv. předání, tj. mezi subjekty s nestejným postavením.¹⁵

¹¹ BBC. *Hong Kong – China extradition plans explained*. 22. srpna 2019 [online] [cit. 28. září 2019]. Dostupné z: BBC, <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-47810723>

¹² „In 1993 the Security Council for the first time established an international criminal court endowed with jurisdiction over individuals living within sovereign States, be they States of the former Yugoslavia or third States, and, in addition, conferred on the International Tribunal primacy over national courts. By the same token, the Statute granted the International Tribunal the power to address to States binding orders concerning a broad variety of judicial matters (including the identification and location of persons, the taking of testimony and the production of evidence, the service of documents, the arrest or detention of persons, and the surrender or transfer of indictees to the International Tribunal). Clearly, a "vertical" relationship was thus established...” Rozsudek Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii z 29. října 1997 ve věci *Prosecutor v. Tihomir Blaškić*, č. IT-95-14, A. Ch. Bod 47.

¹³ Deen-Racsmany, Z. Lessons of the European Arrest Warrant for Domestic Implementation of the Obligation to Surrender Nationals to the International Criminal Court. *Leiden Journal of International Law*. 2007, Vol. 20, Issue 1, s. 176–177.

¹⁴ Článek 86 a následující Statutu Mezinárodního trestního soudu (Řím, 17. července 1998). Srov. Caianiello, M. Models of Judicial Cooperation with Ad Hoc Tribunals and with the Permanent International Criminal Court in Europe. In: Ruggeri, S. *Transnational Inquiries and the Protection of Fundamental Rights in Criminal Proceedings: A Study in Memory of Vittorio Grevi and Giovanni Tranchina*. Heidelberg: Springer, 2013. S. 114.

¹⁵ Pojem „předání“ je však v extradičním právu používán nejen pro extradici mezi subjekty s nestejným postavením, ale také pro označení postupu dle Rámcového rozhodnutí Rady z 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/584/SVV) či pro „technické“ provedení povoleného vydání – viz blíže kapitola 11 věnující se tématu realizace vydání.

Cílem extradice je, aby dožadující stát mohl uplatnit svou trestní jurisdikci nad konkrétní osobou.¹⁶ Její podstatou tedy je vydání osoby z dožádaného státu do státu dožadujícího pro účely jejího trestního stíhání, uložení trestu nebo k výkonu již uloženého trestu. Smyslem takového postupu je zabránění beztrestnosti, tedy aby pachatel trestného činu unikl spravedlnosti tím, že opustí území státu, v jehož jurisdikci se dopustil trestného činu, a skrývá se na území jiného státu¹⁷ nebo v jeho moci (např. na palubě lodi takového státu plující na volném moři či v prostorách jeho antarktické základny).

Z hlediska vydávacího řízení jsou klíčové tři pojmy – dožadující stát, dožádaný stát a vyžádaná osoba. Dožadujícím státem je stát, který má jurisdikci pro vedení trestního stíhání konkrétní osoby nebo pro její dodání do výkonu trestu a který požádá o její vydání za tímto účelem jiný stát, tj. stát dožádaný. Státem dožádaným je stát, na jehož území nebo v jehož moci se aktuálně nachází vyžádaná osoba a kterému dožadující stát adresuje žádost o její vydání.¹⁸ Vyžádaná osoba je tedy osobou, o jejíž vydání k trestnímu stíhání, k uložení výkonu trestu či k výkonu trestu (nebo ochranného opatření) dožadující stát žádá stát dožádaný. Termín vyžádaná osoba je autonomním smluvním pojmem, mezinárodní smlouvy tak ne vždy obsahují přímo pojem vyžádaná osoba, často je užíván rovněž termín žádaná osoba či osoba, o jejíž vydání je žádáno, nebo osoba, která má být vydána. Obdobně tak s tímto pojmem zachází i tato publikace.

Pro extradici je zcela nezbytnou podmínkou, aby pobyt osoby, o jejíž vydání jde, byl znám a aby se osoba nacházela na území, v moci konkrétního státu nebo v dosahu jeho moci, tj. na území podléhajícímu suverénní moci takového státu.¹⁹ O vydání tak lze žádat, až na drobné výjimky, pouze svrchované (suverénní) státy, tj. státy disponující mezinárodněprávní subjektivitou. Suverenita státu a jeho mezinárodněprávní subjektivita jsou nerozlučně spjaty. Státní suverenita znamená „*nezávislost státní moci na jakékoli jiné moci*“,²⁰ přičemž tato nezávislost se týká jak mezistátních vztahů (zahraniční politika), tak i vnitrostátních záležitostí (vnitřní politika), a je omezena pouze suverénními právy jiných států, závazky vyplývajícími z mezinárodních smluv, jichž je daný stát smluvní stranou, a obecným mezinárodním právem.²¹ Dle rozsahu suverenity lze státy dělit na suverénní státy, což jsou státy disponující plnou způsobilostí k právům i právním úkonům dle mezinárodního práva, a závislé státy a závislá území, kdy tato území mají pouze omezenou nezávislost, zejména ve vnějších záležitostech. Závislé státy a území tak nemají plnou

¹⁶ Kloučková, S., Fenyk, J. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2005. S. 127.

¹⁷ Fenyk, J., Ondruš, R. *Právní styk s cizinou v trestním a netrestním řízení a před orgány veřejné správy*. Praha: Linde, 1997. S. 49.

¹⁸ Ibid. S. 50.

¹⁹ Ibid. S. 49.

²⁰ Potočný, M., Ondřej, J. *Mezinárodní právo veřejné: Zvláštní část*. 5., doplněné a rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. S. 14.

²¹ Ibid. S. 14.

způsobilost k mezinárodněprávním úkonům.²² V oblasti vydávání osob však mohou být kompetentní k podání i k přijetí extradiční žádosti také některé autonomní jednotky států. Příkladem lze uvést Hongkong, tj. zvláštní autonomní oblast Čínské lidové republiky. Hongkong je smluvní stranou několika mezinárodních extradičních smluv, např. Dohody mezi Českou republikou a Zvláštní autonomní oblastí Čínské lidové republiky Hongkong o předávání osob hledaných pro trestní řízení (Hongkong, 4. března 2013). Z hlediska mezinárodního práva se jedná o smlouvu s omezenou území platností v souladu s článkem 29 Vídeňské úmluvy o smluvním právu (Vídeň, 29. května 1969). Zmocnění Hongkongu uzavírat mezinárodní smlouvy vychází z článků 96 a 151 hongkongského Základního zákona ze 4. dubna 1990 v platném znění. Pro extradici mezi suverénním státem a Hongkongem je pouze místo termínu „extradice“ či „vydávání“ používán termín „předávání“ neboli „surrender“, podobně jako v případě předávání osob mezinárodním trestním soudům či tribunálům, neboť se nejedná o svrchovaný stát. Je tomu tak i v Dohodě o předávání obviněných nebo odsouzených osob mezi vládou Austrálie a vládou Hongkongu (Hongkong, 15. listopadu 1993).

Ačkoli na existenci státu jako subjektu mezinárodního práva nemá žádný vliv jeho uznání jinými státy, neboť subjektem mezinárodního práva se stát stává již ve chvíli, kdy začne vykazovat znaky suverénního státu, tj. na určitém území vůči obyvatelstvu na takovém zemi uplatňuje organizovanou politickou moc trvalejšího charakteru, která je nezávislá na jiných státech,²³ pro plnou účast takového státu na fungování mezinárodního společenství je jeho uznání jinými státy velice důležité. Uznání je deklaratorní právní akt, kterým již existující státy uznávají nově vzniklý útvar za suverénní stát. Nauka mezinárodního práva zná dva druhy uznání státu, a to uznání *de jure* a uznání *de facto*.²⁴ Uznání *de jure* je plné a konečné uznání státu, kterým uznávající stát vyjadřuje vůli „jednat s uznaným státem jako s plným a všestranným subjektem mezinárodního práva a navázat s ním právní a politické styky v plném rozsahu, jaký je obvyklý mezi členy mezinárodního společenství“.²⁵ Uznání *de facto* má omezené právní účinky a „může vést k založení jakéhokoli právního poměru, který jde nad míru základních práv a povinností státu“.²⁶ Uznáním *de facto* tak je např. uzavření jakýchkoli dohod s uznávaným státem. K uznání *de facto* obvykle dochází v případech, kdy již existující státy aktuálně potřebují upravit svůj poměr k novému státu, avšak nikoli s trvalými důsledky. Uznání, jak *de jure*, tak *de facto*, může být učiněno výslovně, tj. jakýmkoli formálním aktem, např. prohlášením vlády, nebo mlčky, např. uzavřením obchodní dohody.²⁷ Teprve uznáním jinými státy se tak nově vzniklému státu otevírají možnosti zapojení do života mezinárodního společenství a rozvíjení mezinárodních vztahů.

²² Ibid. S. 18-19.

²³ Články 1 a 3 Úmluvy o právech a povinnostech států (Montevideo, 26. prosince 1933).

²⁴ Potočný, M., Ondřej, J. (2006) Op. cit. S. 24-25.

²⁵ Ibid. S. 25.

²⁶ Ibid. S. 25.

²⁷ Ibid. S. 25-26.

Obecně platí, že dožadující stát zasílá žádost o vydání osoby pouze státu, který jím byl uznán. Nachází-li se tedy žádaná osoba na území, které dožadující stát neuznává za suverénní stát, může se z politického hlediska jednat o překážku podání extradiční žádosti, neboť případné podání extradiční žádosti by mohlo být považováno za uznání státu *de facto*. Jako praktický příklad lze uvést vydání osoby z Kosova. Dne 17. února 2008 vyhlásilo Kosovo nezávislost na Srbsku. Do současnosti bylo Kosovo jakožto suverénní stát uznáno 104 státy Organizace spojených národů a 23 státy Evropské unie.²⁸ Mezi pět států Evropské unie, které dosud neuznaly Kosovo, patří Řecko, Španělsko, Slovenská republika, Kypr a Rumunsko.²⁹ Byla-li by tak v Kosovu vypátrána osoba, po které například Slovenská republika vyhlásila mezinárodní pátrání, bylo by případné podání extradiční žádosti Slovenskou republikou jakožto dožadující stranou z politického hlediska velmi problematické, neboť by představovalo uznání Kosova *de facto*.

Specifický problém představuje vydání osoby z okupovaného území. Dle článku 42 Řádu války pozemní „*Území pokládá se za obsazené, je-li skutečně v moci nepřátelské armády*“.³⁰ Okupovaným územím je tedy území suverénního státu (nebo jeho část) nacházející se pod efektivní kontrolou nepřátelských sil jiného státu. Územní stát má nad okupovaným územím z hlediska mezinárodního práva stále svrchovanost, avšak fakticky nemá po dobu okupace možnost uplatňovat na okupovaném území svou státní moc. Po dobu okupace je tak k omezenému výkonu státní moci na okupovaném území oprávněna okupační mocnost, a to zejména za účelem zajištění fungování veřejného pořádku.³¹ Dojde-li k vypátrání osoby na okupovaném území, je třeba, aby žádost o vydání byla adresována územnímu státu. Jelikož však takový stát na okupovaném území fakticky nevykonává státní moc, je možné o vydání osoby z okupovaného území požádat rovněž okupační mocnost, avšak pouze za předpokladu, že je v žádosti o vydání zdůrazněno, že se jedná o vydání osoby z území pod efektivní kontrolou daného okupujícího státu. V takovém případě se jedná pouze o technickou spolupráci, která nepředstavuje akt uznání státu, tj. nedochází ani k uznání okupovaného území za státní území okupační mocnosti.³²

V této souvislosti je určitě vhodné zmínit rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Güzelyürtlu a další proti Turecku a Kypru*, který se týká mezinárodní justiční spolupráce mezi Kyprem, Tureckem a tzv. Severokyperskou tureckou republikou při paralelním vyšetřování zločinu vraždy spáchaného na kyperském

²⁸ European Parliament. *Parliamentary Questions: 20 December 2018: Question for written answer E-006438-18 to the Commission (Vice-President/High Representative) Rule 130 Dominique Bilde (ENF): Withdrawal of Recognition of Kosovo*. [online] [cit. 2. září 2019]. Dostupné z: European Parliament, http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2018-006438_EN.html

²⁹ BusinessInfo. *Kosovo: Vztahy země s EU*. 26. června 2019. [online] [cit. 2. září 2019]. Dostupné z: CzechTrade, <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kosovo-vztahy-zeme-s-eu-18126.html>

³⁰ Článek 42 Řádu války pozemní, přílohy k Úmluvě o zákonech a obyčejích pozemní války (Haag, 18. října 1907).

³¹ Potočný, M., Ondřej, J. (2006). Op. cit. S. 460-461.

³² Ministerstvo spravedlnosti. Dopis z 11. listopadu 2019. Informace poskytnutá na základě žádosti autorky dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

území, kdy se pachatelé ukrývali na území tzv. Severokyperské turecké republiky, tj. na území, které Kypr neuznává za stát, neboť se jedná původně o kyperské území, od roku 1974 okupované Tureckem. Kyperské úřady zaslaly prostřednictvím svého velvyslanectví v Aténách tureckým orgánům žádost o vydání pachatelů předmětného trestného činu z území tzv. Severokyperské turecké republiky, přičemž turecké orgány ponechaly kyperskou extradiční žádost bez formální odpovědi. Kyperské úřady naopak odmítly předat shromážděný důkazní materiál orgánům tzv. Severokyperské turecké republiky. Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že kyperské úřady nebyly povinny důkazní materiál, shromážděný při vyšetřování trestného činu spáchaného na kyperském území, předat orgánům tzv. Severokyperské turecké republiky, tj. útvaru, který neuznávají za stát a který se nachází na kyperském území, a to na základě článku 2 písm. b) Evropské úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech (Štrasburk, 20. dubna 1959), neboť by se jednalo o ohrožení státní suverenity, kdy výkon pravomoci v trestních věcech je nepochybně jedním z jejích znaků. Evropský soud pro lidská práva dále uvedl, že turecká strana naopak porušila své povinnosti dle Evropské úmluvy o vydávání (Paříž, 13. prosince 1957), neboť kyperskou stranu neinformovala o svém postoji k zaslané žádosti o vydání a nevedla důvody, pro které žádosti nebylo vyhověno.³³

Kromě extradice lze navrácení uprchlé osoby dosáhnout i jiným způsobem. K různým alternativám extradice se některé státy uchylují v případech, kdy není možné dosáhnout vydání, a to například proto, že stát, na jehož území se nachází hledaná osoba, nemá s dožadujícím státem uzavřenu mezinárodní smlouvu o vydávání a zároveň jeho vnitrostátní právní řád neumožňuje vydávání na bezesmluvním základě. Způsoby dosažení navrácení osoby jinak než extradicí mohou být však někdy vnímány negativně a některé státy je mohou považovat dokonce za nelegální.³⁴

Jednou z alternativ extradice je vylákání dotčené osoby pod určitou záminkou ze státu, ze kterého není možné dosáhnout jejího vydání, do státu, ze kterého o vydání osoby žádat lze.³⁵ Touto alternativou klasického vydání se zabýval i Evropský soud pro lidská práva, který rozhodl, že státy mohou využívat různých taktik, jak dosáhnout vydání osoby, pokud takové postupy nejsou v rozporu se zásadou právní jistoty.³⁶

Další, poměrně často využívanou alternativou extradice je vyhoštění osoby. Tento postup přichází v úvahu většinou pouze v případech, kdy žádanou osobou je státní příslušník státu, který by, v případě, že by bylo žádáno o vydání, byl v postavení

³³ Rozsudek ESLP z 29. ledna 2019 ve věci *Güzelyürtlu a další proti Turecku a Kypru*, č. 36925/07. Body 244, 253–256, 263–266.

³⁴ UNODC. *Manual on Mutual Legal Assistance and Extradition*. S. 61–62 [online] [cit. 28. září 2019]. Dostupné z: UNODC, https://www.unodc.org/documents/organized-crime/Publications/Mutual_Legal_Assistance_Ebook_E.pdf

³⁵ Ibid. S. 61–62.

³⁶ Rozsudek ESLP z 5. února 2002 ve věci *Čonka proti Belgii*, č. 51564/99. Bod 41. Srov. rozsudek ESLP z 21. června 2011 ve věci *Adamov proti Švýcarsku*, č. 3052/06. Bod 59. Srov. rozsudek ESLP z 13. ledna 2009 ve věci *Giorgi Nikolaishvili proti Gruzii*, č. 37048/04. Bod 58.

státu dožadujícího. Důvodem je skutečnost, že státy ze svého území vyhošťují nežádoucí osoby obvykle do státu jejich původu. V některých případech dochází i k souběžně vedenému řízení o vydání s řízením vyhošťovacím. Pak záleží zcela na státě, který obě řízení vede, kterému z těchto řízení dá přednost, nebo zda je povede obě současně. Na rozdíl od extradice, ve které vystupuje stát, který proti osobě vede trestní řízení, v aktivní roli dožadujícího státu, vyhoštění závisí zcela na vůli státu, na jehož území se hledaná osoba nachází. Má-li však jiný stát na vyhoštění osoby zájem, a to z toho důvodu, že na jeho území je proti osobě vedeno trestní stíhání, nebo jí byl uložen trest odnětí svobody, který dosud nevykonala, dochází často ke vzájemné komunikaci obou dotčených států za účelem dosažení vyhoštění osoby z území jednoho státu a jejího přijetí druhým státem. Vyhoštění osoby z území jednoho státu za účelem jejího navrácení k trestnímu stíhání či výkonu trestu odnětí svobody je někdy nesprávně označováno za tzv. skrytou extradici. K případnému vyhoštění osoby však dochází zejména v situaci, kdy se osoba na území určitého státu, jehož není státním příslušníkem, zdržuje protiprávně,³⁷ a to například na základě neplatných dokladů, které si po vypršení jejich platnosti z důvodu uprchnutí před trestním stíháním či výkonem trestu ze státu svého původu již nemohla obnovit, či se na území státu zdržuje i po vypršení doby platnosti uděleného víza. Za poněkud sporný lze tak označit pouze postup některých států, kdy takový stát, jenž je současně státem původu dotčené osoby, jejímu protiprávnímu pobytu na území jiného státu napomáhá tím, že zneplatní její cestovní doklad, čímž se osoba náhle na území jiného státu ocitne bez platných dokladů, a tedy nelegálně.³⁸ Evropský soud pro lidská práva v souvislosti s vyhošťováním místo extradičního řízení judikoval, že v případě vyhoštění nelze vycházet pouze ze skutečnosti, že se osoba na území státu zdržuje nelegálně, nýbrž je nezbytné prověřit, zda případnou realizaci vyhoštění nedojde k ohrožení lidských práv této osoby dle článku 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (Řím, 4. listopadu 1950).³⁹

Některé státy se v případech, kdy nemohou dosáhnout navrácení uprchlé osoby cestou extradice, uchylují k vyloženě nelegálním praktikám, a to k faktickému únosu osoby z území státu, ve kterém se nachází. Z minulosti lze v této souvislosti připomenout únos Adolfa Eichmanna agenty izraelského Mosadu z Argentiny v roce 1960. Nejedná se však o již vymýcený jev, ze současnosti lze zmínit únos bývalého vietnamského stranického funkcionáře z Berlína přes Slovenskou republiku až do Vietnamu, ke kterému došlo v roce 2017.⁴⁰ K obdobným únosům však

³⁷ Polák, P., Huclová, H., Kubiček, M. *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních: Komentář*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, aktuálně v tisku. K § 10 odst. 4, body 6–8.

³⁸ UNODC. *Manual on Mutual Legal Assistance and Extradition*. Op. cit. S. 62.

³⁹ Rozsudek ESLP z 26. února 2015 ve věci *Khalikov proti Rusku*, č. 66373/13. Body 47–49. Srov. rozsudek ESLP z 17. dubna 2014 ve věci *Ismailov proti Rusku*, č. 20110/13. Body 79–84 a 87–88.

⁴⁰ iROZHLAS. *Uneseného vietnamského politika dopravili do vlasti slovenským vládním speciálem, nepochybují vyšetřovatelé*. 31. července 2018. [online] [cit. 29. září 2019]. Dostupné z: iROZHLAS, https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/unos-vietnam-nemecko-slovensko-trinh-xuan-thanh_1807310929_ako

ještě před několika lety docházelo rovněž ze strany agentů CIA, avšak nikoli za účelem trestního stíhání či dodání osoby do výkonu trestu, ale spíše jejího vytěžení pro zpravodajské účely, a to v souvislosti s bojem proti terorismu po událostech 11. září 2001.⁴¹ Evropský soud pro lidská práva takovýto postup, tzv. extraordinary rendition, označil za mučení a špatné zacházení, tj. za porušení článku 3 Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách (Řím, 4. listopadu 1950).⁴²

⁴¹ Marty, Dick. *Alleged secret detentions and unlawful inter-state transfers involving Council of Europe member states: Draft report*. AS/Jur (2006) 16 Part II. 7. června. 2006. Committee on Legal Affairs and Human Rights. Parliamentary Assembly. [online] [cit. 29. září 2019]. Dostupné z: Council of Europe, https://assembly.coe.int/CommitteeDocs/2006/20060606_Ejdoc162006PartII-FINAL.pdf

⁴² Rozsudek ESLP z 13. prosince 2012 ve věci *El-Masri proti Bývalé jugoslávské republice Makedonie*, č. 39630/09. Body 176, 206–211. Srov. rozsudek ESLP z 23. února 2016 ve věci *Nasr a Ghali proti Itálii*, č. 44883/09. Body 185–190.